

การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการประเมินนักศึกษา ก่อนจบการศึกษาที่เหมาะสมเพื่อการติดตามคุณภาพการศึกษา คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ภัทรานันท์ พูลสงวน*, ผศ.ดร.กนกวรรณ กิตตินิยม, อ.ดร.เลิศยศ ตรีรัตน์ไพบูลย์, เกวลิน นุ่นทอง, กชพร พวงเพชร, เบลุยจพล ล่ำรายถิณ และ รศ.ดร.กุลชาติ จิ่งภัทรพงศา
 คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล * Email: pattranun.poo@mahidol.ac.th

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพตามแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2555-2559 และการดำเนินการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามเป้าหมายยุทธศาสตร์การผลิตบัณฑิตที่มีศักยภาพรอบด้านของคณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล จำเป็นต้องมีการวัดผลเพื่อติดตามประเมินผลความก้าวหน้าในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังข้างต้น ซึ่งทางคณะฯ ได้เลือกใช้รูปแบบการประเมิน 2 รูปแบบคือ รูปแบบของแบบสอบถาม และกระบวนการ Focus group แบบสัมภาษณ์กลุ่ม และในการศึกษาที่ผ่านมา การประเมินทั้ง 2 รูปแบบ ยังมีปัญหาการได้มาซึ่งข้อมูล นักศึกษาเกิดความเบื่อหน่ายในการให้ข้อมูลที่ความซ้ำซ้อน ในทุกปีการศึกษา ก่อนที่นักศึกษาจะสอบภาคเรียนที่ 4 ของหลักสูตรระดับปริญญาตรี จะมีการดำเนินการจัดทำ การประเมินความคิดเห็น/ทัศนะของนักศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาที่จะสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา ในฐานะผู้เรียนหรือลูกค้าได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษา เพื่อให้คณะเทคนิคการแพทย์ได้สามารถรับรู้อารมณ์ความรู้สึกที่แตกต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ รวมถึงสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษามากกว่าจะเป็นหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนานักศึกษา สภาพแวดล้อมและปัจจัยเกี่ยวพันด้านต่างๆ และสิ่งสำคัญคือ การสร้างความผูกพันในการเป็นนักศึกษา คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดลตลอดระยะเวลา 4 ปี เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร โดยเฉพาะการสนับสนุนพันธกิจด้านการศึกษา ตามเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ **ผลิตบัณฑิตที่มีศักยภาพรอบด้าน (well rounded scholar)** คณะเทคนิคการแพทย์ จึงเลือกรูปแบบการประเมินผลในสองรูปแบบด้วยกัน คือ 1) ในรูปแบบแบบสอบถาม (Questionnaire) และ 2) กระบวนการ Focus group แบบสัมภาษณ์กลุ่ม โดยทั้งสองวิธีการ มีรูปแบบการดำเนินการ ลักษณะและวิธีการดำเนินการที่แตกต่างกัน

ดังนั้น ในปี 2558 คณะฯ จึงได้มีการเปรียบเทียบรูปแบบการประเมินทั้งสองรูปแบบนี้ในประเด็นเดียวกันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการพัฒนาการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่จะสำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2558 จำนวน 111 คน ซึ่งทุกคนจะได้รับแบบสอบถามและเข้าร่วมกลุ่มเพื่อทำกระบวนการ Focus group แบบสัมภาษณ์กลุ่ม ผลการศึกษพบว่า ทั้ง 2 รูปแบบ นักศึกษาสามารถให้คำตอบในประเด็นต่าง ๆ ได้ใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม รูปแบบกระบวนการ Focus group แบบสัมภาษณ์กลุ่ม แสดงให้เห็นว่า มีความลึกซึ้งของข้อมูล รวมถึงมีประเด็นรายละเอียด ได้ดีกว่า มากกว่า รูปแบบการทำแบบสอบถาม ส่วนในเรื่องของความพร้อมใจของผู้สัมภาษณ์และผู้ได้รับการสัมภาษณ์ พบว่า มีความพึงพอใจ ในรูปแบบกระบวนการ Focus group แบบสัมภาษณ์กลุ่ม มากกว่าเช่นกัน ดังนั้น รูปแบบกระบวนการ Focus group แบบสัมภาษณ์กลุ่ม คาดว่า จะเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในการติดตามความก้าวหน้าในการวัดผล เพื่อติดตาม ประเมินผลความก้าวหน้าในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ต่อไปอีกต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงทัศนะของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2558 ที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของคณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการประเมินนักศึกษาในประเด็นเดียวกันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการพัฒนาการศึกษา ระหว่างการทำแบบสอบถาม (Questionnaire) และ 2) กระบวนการ Focus group แบบสัมภาษณ์กลุ่ม เพื่อนำไปสู่การเลือกรูปแบบการประเมินนักศึกษาที่เหมาะสม

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง คือนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2558 จำนวน 111 คน
2. ตัวเนื้อหา ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเรื่องการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตให้เป็นผู้นำทางวิชาการและวิชาชีพ ที่มีศักยภาพรอบด้าน (Well-rounded scholar) ตามทัศนะของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2558 และข้อมูลที่ได้จากการทำกระบวนการ Focus group แบบสัมภาษณ์กลุ่ม ก่อนที่นักศึกษาจะสำเร็จการศึกษา

วิธีการศึกษา และการเก็บข้อมูล

1. รูปแบบแบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพรรณนาด้วยค่าสถิติ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและนำมาคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย จัดกลุ่มระดับคะแนน โดยใช้เกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ย
2. รูปแบบแบบสัมภาษณ์กลุ่ม ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้วิธีการ “สุนทรียสนทนา” (dialogue)/สนทนาแบบกลุ่ม (deep listening) โดยแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยอาจารย์ประจำกลุ่มและนักศึกษา ประมาณ 10 คน (อัตราส่วน 1: 10) และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย จัดกลุ่มระดับคะแนน โดยใช้เกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ย

ผลการดำเนินการ/ผลสัมฤทธิ์/ประโยชน์ที่ได้รับ

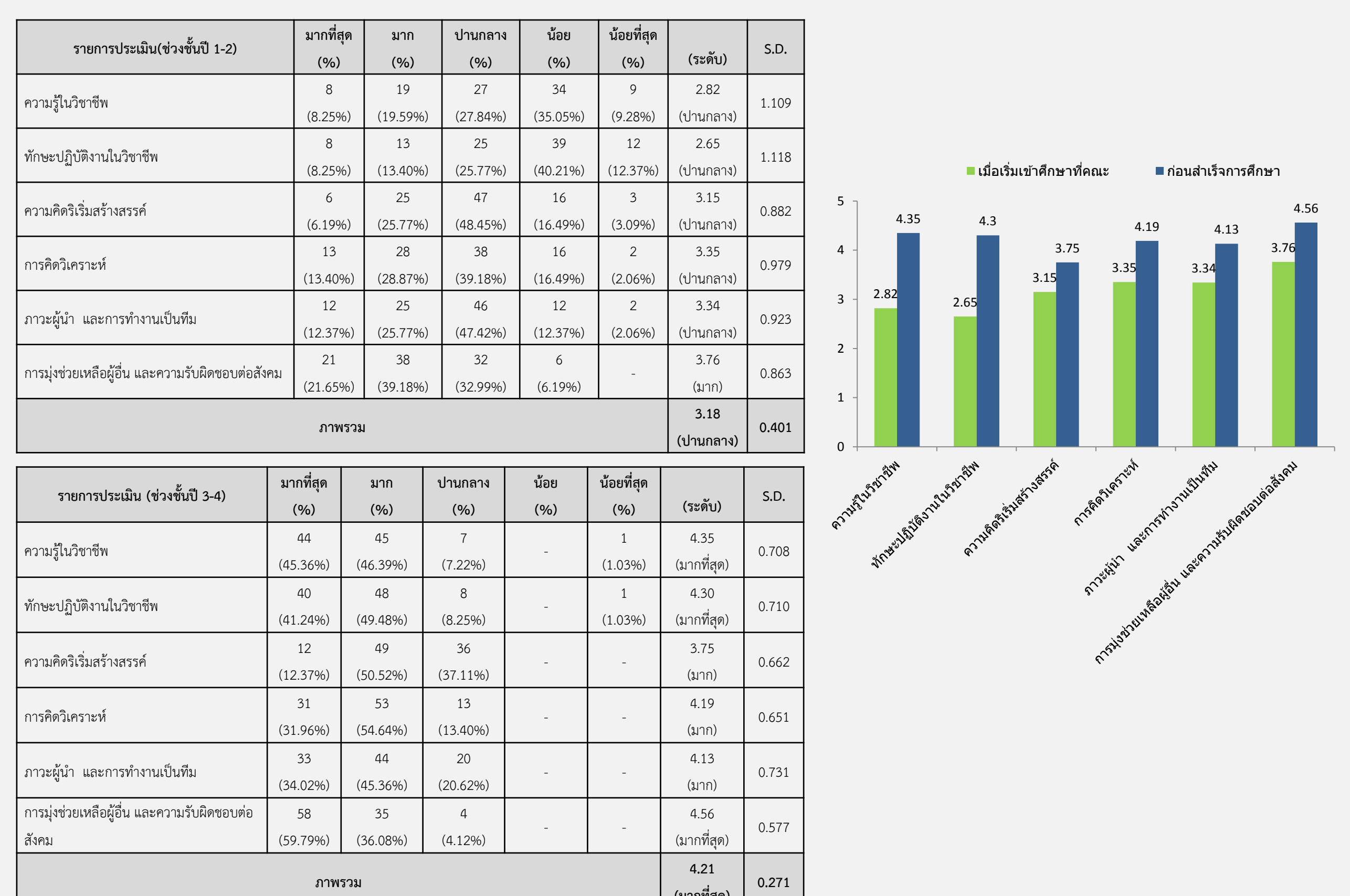
พบว่า รูปแบบกระบวนการ Focus group แบบสัมภาษณ์กลุ่ม แสดงให้เห็นว่า มีความลึกซึ้งของข้อมูล รวมถึงมีประเด็นรายละเอียด ได้ดีกว่า มากกว่า รูปแบบการทำแบบสอบถาม นักศึกษาได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจ ทั้งการพูดคุย การแสดงออกสีหน้า ท่าทาง อารมณ์ต่าง ๆ รวมถึงการเขียนบันทึกเรื่องราว ส่วนในเรื่องความพร้อมใจของผู้สัมภาษณ์และผู้รับการสัมภาษณ์ พบว่า มีความพึงพอใจในรูปแบบกระบวนการ Focus group แบบสัมภาษณ์กลุ่มมากกว่าเช่นกัน ซึ่งทำให้เกิดการเปรียบเทียบเชิงประสิทธิผลของการนำรูปแบบการประเมินนักศึกษามาใช้เพื่อความสะดวกเหมาะสม จะทำให้ไม่เกิดความซ้ำซ้อน สามารถนำมาปรับการออกแบบแบบสอบถามเพื่อให้ได้เป้าหมายตามใจอยู่ที่ชัดเจนขึ้น ทำให้เห็นถึงข้อมูลที่ได้จากการประเมินทั้งสองรูปแบบ โดยเฉพาะกระบวนการ Focus group สามารถนำเสียงสะท้อนไปพัฒนากระบวนการทำงานเพื่อพัฒนาระบบงาน อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพงานได้อย่างดียิ่งขึ้น รวมถึงเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบุคลากรในองค์กร เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ก้าวหน้าต่อไป

เปรียบเทียบ	แบบสอบถาม (Questionnaire)	แบบสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus group)
จำนวนคนสำหรับดำเนินการ	1-2 หรือ share google form	สัดส่วน 1:10 คน(อาจารย์ : นักศึกษา)
จำนวนคนที่เข้าร่วมดำเนินการ	97	111
ระยะเวลา	3 ชั่วโมง (9.00 – 12.00 น.)	3 ชั่วโมง (9.00 – 12.00 น.)
วิธีการ	แจกแบบสอบถาม หรือ ใช้รูปแบบแบบสอบถามออนไลน์ (google form)	สัมภาษณ์แบบกลุ่ม / สุนทรียสนทนา

ผลสัมฤทธิ์ที่ได้	
<ul style="list-style-type: none"> ประเมินเป็นค่าเชิงสถิติ ตามคำถามและคำถามที่กำหนด ไม่สามารถอธิบาย ข้อเท็จจริง หรือข้อเท็จจริงโดยสรุปได้ทันที กรณีที่คำตอบเป็นการแสดงความคิดเห็น อาจใช้อารมณ์ ความรู้สึกของผู้ตอบในการแสดงความคิดเห็น ณ ขณะนั้น และสิ้นสุด ณ ขณะนั้น 	<ul style="list-style-type: none"> สามารถรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น มาประเมินเป็นค่าเชิงสถิติได้ เป็นการสนทนาที่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นตามประเด็นการสนทนา ซึ่งสามารถแสดงออกด้วยความรู้สึก อารมณ์ ซึ่งสามารถเรียนรู้ระหว่างสนทนาได้ทันที ถึงเหตุ ถึงผล และทำความเข้าใจในประเด็นที่มีข้อโต้แย้งหรือไม่เข้าใจ หรือเกิดความไม่พึงพอใจ ทำให้เห็นมุมมองความคิดเห็นของนักศึกษา ได้มีความคิดเห็นเชิงลึก ที่มีการแสดงความคิดเห็นผ่านประสบการณ์ อารมณ์ความรู้สึก และการถ่ายทอดเป็นปฏิกิริยา ทำให้คณะฯ ได้รับรู้ความทุกข์ ความสุข ความผูกพัน ซึ่งได้มากกว่าข้อมูลที่กำหนดจากประเด็นพูดคุย ทำให้อาจารย์ประจำกลุ่ม มีโอกาสได้เรียนรู้ไปพร้อมกับนักศึกษาทั้งด้านการเรียน การทำการงาน โดยสะท้อนกลับเพื่อการพัฒนาองค์กรต่อไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนพัฒนานักศึกษา เป็นต้น

ผลการประเมินความมีศักยภาพรอบด้านของตนเองเมื่อเริ่มเข้าศึกษาใน คณะฯ (ชั้นปี 1-ปี 4) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการประเมินตนเองเกี่ยวกับความมีศักยภาพรอบด้าน (WRS) ของเริ่มเข้าศึกษาที่ช่วงก่อนสำเร็จการศึกษา

ผลการประเมินความมีศักยภาพรอบด้านของตนเองเมื่อเริ่มเข้าศึกษาใน คณะฯ (ชั้นปี 1-ปี 4) จากการรวบรวมข้อมูลเชิงสถิติจากการแสดงความคิดเห็นของนักศึกษา

ความทุกข์	ชั้นปี 1		ชั้นปี 2		ชั้นปี 3		ชั้นปี 4		สิ่งที่เปลี่ยนแปลง/พัฒนาขึ้น	ความถี่
	ความ	ความสุข	ความ	ความสุข	ความ	ความสุข	ความ	ความสุข		
กิจกรรมที่สนใจ	26	15	25	18	20	21	37	15	24	24
การพัฒนาตนเอง	2	1	4	3	2	2	6	1	1	3

สิ่งที่ได้เรียนรู้ / บทเรียนการเรียนรู้ (Lesson Learned)

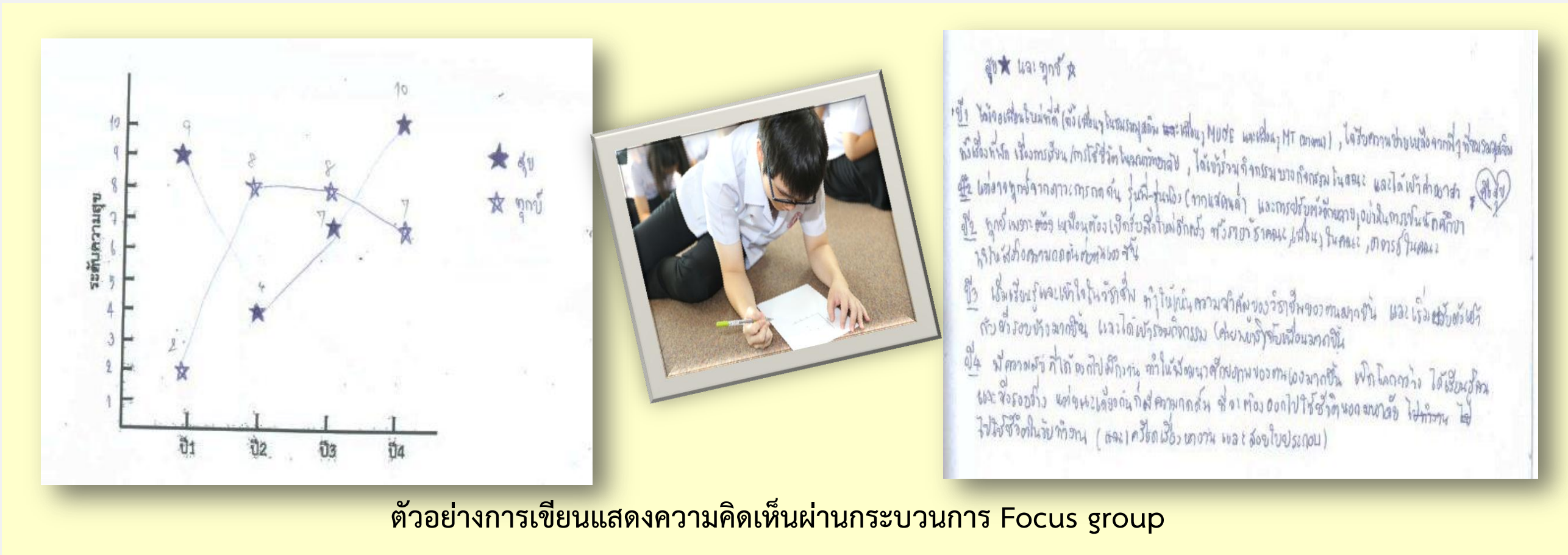
1. การเลือกใช้รูปแบบการประเมินที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ จะสามารถนำข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการทำงานในองค์กร เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาการศึกษา สู่เป้าหมายของคณะฯ /มหาวิทยาลัยต่อไป
2. รูปแบบ / วิธีการ / การออกแบบ การประเมิน เป็นเรื่องสำคัญ เพราะการได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ จะทำให้สามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง
3. เรียนรู้การสกัดข้อมูลเชิงคุณภาพให้กลับเป็นข้อมูลเชิงปริมาณได้

การนำผลงานไปประยุกต์ใช้

- 1) สามารถนำรูปแบบการประเมิน โดยกระบวนการ Focus group แบบสัมภาษณ์กลุ่ม ไปใช้ในการประเมินนักศึกษาในเรื่องอื่น ๆ ได้ เช่น กิจกรรมนักศึกษา การจัดโครงการพัฒนานักศึกษา เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้ นักศึกษาได้เรียนรู้ระบบงาน กระบวนการทำงานในการทำงานเชิงคุณภาพได้เป็นอย่างดี
- 2) ทำให้เกิดการพัฒนาระบบการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาอาจารย์ ให้มีศักยภาพในการบันทึกข้อมูล (การ record ข้อมูล ระหว่างการสนทนา) ซึ่งจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพได้อย่างดียิ่งขึ้น
- 3) ผู้ดำเนินการในกระบวนการ Focus group มีการนำประโยชน์จากผลลัพธ์ของข้อมูลไปใช้เพื่อการปรับปรุงพัฒนาในรายวิชาที่รับผิดชอบ ส่วนข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณ ก็ได้รับการนำไปใช้ในส่วนของการรายงานผลเชิงสถิติในภาพรวมของการพัฒนาหลักสูตร

ข้อเสนอแนะ

1. การกำหนดประเด็นในแบบสอบถาม (Questionnaire) ควรมีการปรับปรุงรูปแบบประเด็นคำถามเพื่อให้ได้ตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ต้องมีการออกแบบที่เหมาะสม เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร
2. การวิเคราะห์ข้อมูล/รวบรวมข้อมูล จากแบบสอบถาม /จากการสัมภาษณ์กลุ่ม เป็นข้อสำคัญในการตีโจทย์เพื่อให้เห็นถึงความเชื่อมโยง และเกิดผลกระทบหรือไม่ต่อองค์กร ทำให้เห็นมุมมองสะท้อนกลับเพื่อการปรับปรุงแก้ไข ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการออกแบบวิธีการ/รูปแบบการประเมิน ควรได้รับการส่งเสริมศักยภาพโดยเฉพาะศักยภาพในการบันทึกข้อมูล รวมถึงการสื่อสารและส่งต่อข้อมูลไปยังผู้ใช้ข้อมูล เพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิภาพของข้อมูลและสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุง/พัฒนาให้ได้มากที่สุด

ตัวอย่างการเขียนแสดงความคิดเห็นผ่านกระบวนการ Focus group